

Вчені Харківського університету в університетах Європи (XIX ст).

До Дня Європи і Дня науки в Україні

За багаторічну історію Харківського університету у ньому працювало чимало викладачів, які залишили помітний слід в історії науки не тільки у нашій країні, а і у Європі. Вони заклали необхідний фундамент та підготували платформу для народження власних ідей, підходів, знань і мудрості не лише на наших землях. Вчені займали провідні посади у багатьох європейських університетах.

Наша виставка познайомить з іменами і працями вчених Харківського університету, які викладали у вищих навчальних закладах Європи у XIX ст.

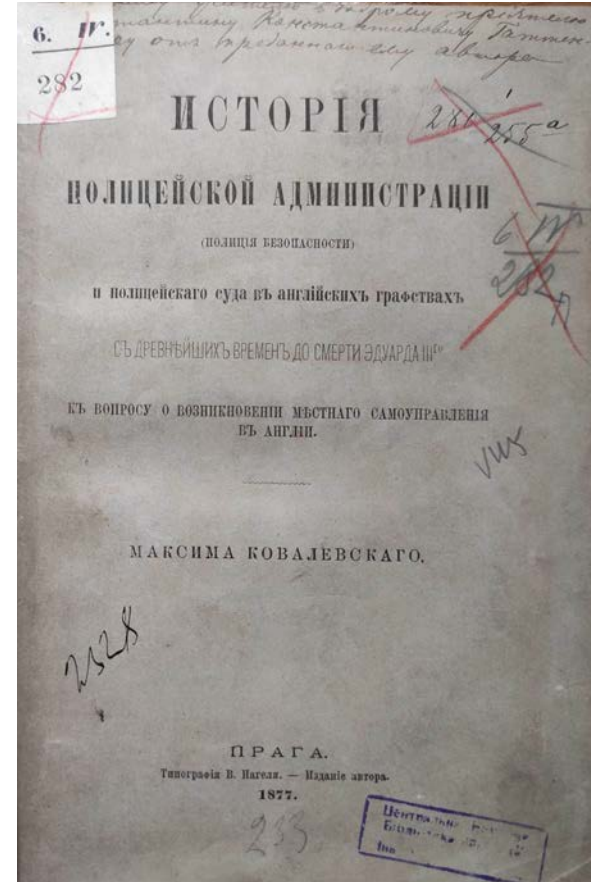
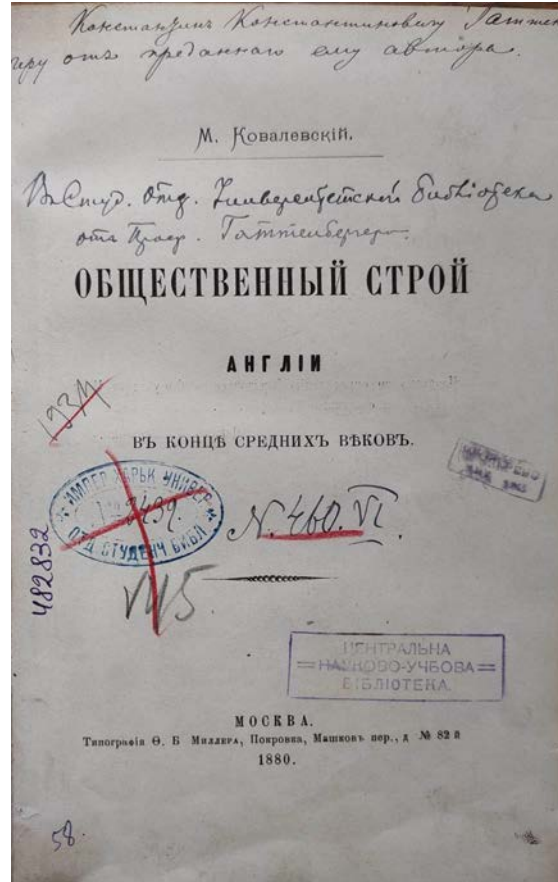
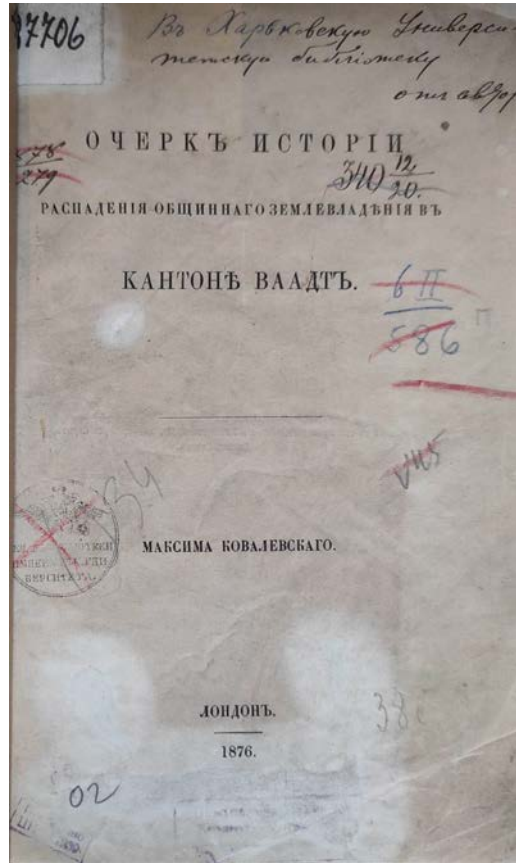
Ковалевський Максим Максимович (1851-1916)

Соціолог, історик, правознавець, громадський діяч. Закінчив юридичний факультет Харківського університету (1871) зі ступенем кандидата права і залишився працювати в Університеті на кафедрі державного права західноєвропейських країн. Захистив кандидатську (1877) та докторську (1880) дисертації з юридичних наук західноєвропейських держав.

З 1887 по 1905 роки мешкав і працював у Франції, Великій Британії, США, Італії, Бельгії, Швеції. Читав лекційні курси в Стокгольмському (1890) і Брюссельському (1899) університетах, у Парижі, Оксфорді, Чикаго, Сан-Франциско. У 1901 р. зі своїми однодумцями заснував у Парижі Руську вищу школу суспільних наук (1901-1905).

Презентовані книги мають дарчі написи та цінні автографи.

Ковалевський Павло Іванович (1849-1923)

Психіатр, публіцист і громадський діяч. Закінчив медичний факультет Харківського університету. Створив при Харківському університеті першу в Україні самостійну кафедру психіатрії й першу психологічну лабораторію. З 1889 році П. І. Ковалевський - декан медичного факультету Харківського університету.

У 1894 р. П. І. Ковалевського було переведено до Варшави та призначено ректором Варшавського університету. На цій посаді він працював до 1897р., залишивши її після тяжкої хвороби.

Виставка присвячена П.І. Ковалевському

http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/exhibitions/kovalevskiy_pi/kovalevskiy_pi.pdf

П. И. Ковалевский,
профессоръ Императорскаго Варшавскаго
Университета.

СУДЕБНАЯ ПСИХІАТРІЯ.

484060

Курсъ, читанный на юридическомъ факультетѣ Императорскаго Варшавскаго Университета.

ПРОПЕРЕНО
1895

~~11195~~

133M

~~6554~~

145

Изданіе журнала „Архивъ психіатріи, неврологіи и судебной психопатологіи“.

ВАРШАВА.

ТИПОГРАФІЯ ВАРШАВСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУСА.
Краковское Предмѣстье, № 3.
1896.

58

ИМПЕРАТОРСКИЙ УНИВЕРСИТЕТЪ
ВЪ ВАРШАВѢ

ОТЪ АВТОРА.

Выпуская въ свѣтъ курсъ судебной психіатріи, читанный мною на юридическомъ факультетѣ Варшавскаго Университета, я считаю долгомъ оговориться, что такіе общіе вопросы, какъ: предсердечная тоска, патологическій аффектъ, пуэрперальные психозы и проч. отнесены мною къ общей судебной психопатологіи, которую я также рассчитываю выпустить, если позволитъ время. Помѣстивъ въ своемъ курсѣ фотографіи душевно-больныхъ, я считаю долгомъ выразить за нихъ мою благодарность уважаемымъ товарищамъ: И. Я. Платонову, А. А. Яковлеву, Н. В. Краинскому, Д. О. Орбели, В. Н. Хардину и И. М. Сабашникову.

Вейнберг Петро Ісайович (1831-1908)

Поет, перекладач, історик літератури. Вихованець Харківського університету. Творча діяльність П.І. Вейнберга багатогранна. До нашого часу не втратили цінності його кращі гумористичні та сатиричні вірші. П.І. Вейнберг заслужив славу кращого перекладача свого часу, який багато зробив для знайомства читачів із західною літературою. Понад 60 письменників Європи і Америки перекладені П.І. Вейнбергом російською мовою. Понад 80 віршів Вейнберга покладено на музику.

У 1868 році Вейнберг переїхав до Варшави, де отримав місце професора російської літератури в Головній школі, перейменованої у 1869 році у Варшавський університет. У Варшаві редагував газету «Варшавський щоденник».

ПЕТРЪ ВЕЙНБЕРГЪ.

РУССКІЯ
НАРОДНЫЯ ПѢСНИ

ОБЪ

ИВАНЪ ВАСИЛЬЕВИЧЪ

ГРОЗНОМЪ.

2-е изданіе.

ЦЕНТРАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА
ИЗДА. № 2460

№ 2460
19.8 / 11.34 р.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Типографія Б. М. Вольфа, Невскій, 126 (ут. Суворов.).

1908.

891.71-82

В-26

№ 1937.

РУССКАЯ ИСТОРИЯ

ВЪ

34

РУССКОЙ ПОЭЗИИ.

СБОРНИКЪ СТИХОТВОРЕНІЙ.

СОСТАВИЛЪ

Петръ Вейнбергъ.

ИЗДАНИЕ ВТОРОЕ.

(Учебнымъ Комитетомъ при собственной Е. И. В. Канцеляріи по Учрежденіямъ ИМПЕРАТРИЦЫ МАРИИ одобрено какъ пособие при зачитаніяхъ Русской словесности и какъ книга для подарковъ и чтенія учащимся въ среднихъ и старшихъ классахъ институтовъ и гимназій Вѣдомства.—Учебнымъ Комитетомъ при Святѣйшемъ Синодѣ допущено въ библиотеки духовныхъ семинарій, какъ книга для отыкасснаго чтенія учениковъ).

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Типографія и Литографія Б. М. Вольфа, Разъѣзжая 15.

1899.

РУССКІЯ *В. Селлер*

НАРОДНЫЯ ПѢСНИ

ОБЪ

ИВАНЪ ВАСИЛЬЕВИЧЪ

ГРОЗНОМЪ.

ИЗСЪЛДОВАНИЕ

ПЕТРА ВЕЙНБЕРГА.

ЦЕНТРАЛЬНАЯ НАУКОВА
БИБЛИОТЕКА К. Д. У.
Изм. № 8887

ВАРШАВА.

ВЪ ТИПОГРАФИИ ВАРШАВСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.

1872.

Продано
ЦН. 1899

1923
8/84

21

Мечников Ілля Ілліч (1845-1916)

Видатний біолог і патолог, один із засновників еволюційної ембріології, мікробіології та імунології, лауреат Нобелівської премії, почесний доктор Харківського університету.

Основні наукові праці Мечникова присвячено еволюційній ембріології, мікробіології, імунології та геронтології. Він став засновником теорії зародкових листків (1871) та одним із основоположників еволюційної порівняльної ембріології (1865-1876). Вчений відкрив явище фагоцитозу (1882); розробив на його основі фагоцитарну теорію імунітету (1883) та теорію порівняльної патології. Створив теорію походження багатоклітинних організмів (1886). Ці дослідження стали значним внеском у еволюційне вчення.

Мечников протягом багатьох років жив у Парижі. З 1888-1916 рр. - завідувач лабораторії в Інституті Пастера в Парижі (з 1905 р. — заступник директора інституту), де читав лекції з бактеріології для медиків при Пастерівському інституті.

Виставка присвячена І.І. Мечникову

http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/exhibitions_2020/Mechnikov.pdf

Щелков Іван Петрович (1833-1909)

Фізіолог, професор і ректор Харківського університету (1884-1890). Закінчив медичний факультет Харківського університету. Вперше в Російській імперії організував фізіологічну лабораторію, для експериментальних досліджень. Засновник харківської школи фізіологів. Його перу належить підручник з фізіології в 3-х випусках. Обирався деканом медичного факультету, проректором університету. У 1884 році призначений ректором Харківського університету, обов'язки якого виконував до 1890 році. У 1892 році Рада Харківського університету обрала його своїм почесним членом

У 1890 році був переведений на посаду ректора Варшавського університету.

Ректори Харківського університету (1805-2014)

<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/11761>

PK-XГУ-1
184310

УЧЕБНИКЪ
Ф И З И О Л О Г И И.

И. Щелкова.

Выпускъ 1-й.

Физиология нервной системы.

ХАРЬКОВЪ.
Въ Университетской Типографіи.
—
1871.

4820/6
PK-XГУ 3

УЧЕБНИКЪ
Ф И З И О Л О Г И И.

И. Щелкова.

Выпускъ 3-й

Физиология мышечной системы.

ХАРЬКОВЪ.
Въ Университетской Типографіи.
—
1874.

8485

2096
1896.

178

ОЧЕРКЪ ИСТОРИИ

ВЫСШИХЪ УЧЕБНЫХЪ ЗАВЕДЕНІЙ ВЪ ВАРШАВѢ

ДО ОТКРЫТІЯ

ИМПЕРАТОРСКАГО ВАРШАВСКАГО УНИВЕРСИТЕТА

И. П. Щелкова.

ВАРШАВА.

Типографія Варшавскаго Учебнаго Округа, Королевскаго, № 12.

1893.

Салтиков Микола Миколайович (1872-1961)

Математик і механік, професор Харківського університету. Закінчив фізико-математичний факультет Харківського університету. 12 років займав посаду на кафедрі теоретичної та практичної механіки. З 1920 року жив у Тифлісі (Грузія). Професор математики Політехнічного інституту і Тифліського університету. У 1921 році емігрував до Константинополя, потім жив у Белграді (Королівство сербів, хорватів і словенців). Професор математики Белградського університету більше 30 років.

1934 р. його було обрано членом-кореспондентом Сербської Королівської АН, а в 1946 р. — дійсним членом Сербської АН.

У 1946 став науковим співробітником щойно заснованого Математичного інституту Сербської Академії наук. У 1954 вийшов на пенсію, але продовжував брати участь у роботі інституту як почесний співробітник.

Зверенію.

Записки по Стиллингу
(попытка проф. Н.Н. Салтыкова).

Механика - наука о
движении, если положение точек его
по отношению к другим предельно
малым делится с течением времени. При
движении мы должны различать
в механике: 1) пространство; 2) время с
течением которого мы различаем
мгновенья. Соответственно различают между
души и материей закон движения.
Кеплер вывод движения планет
солнечной системой. Коперник вывод своей
такой называемой планетной системы
соответствует с понятием о пространстве
и времени мы будем выводить понятие
о силе. Коперник движение объясняет
с помощью механики, что иррационально
по нам. Видит из основатель
вопросов механики сего зависимости
между этими тремя понятиями.
Что? вопрос механики? механика потому
материальна. Поиски Исаака Ньютона сего бы-
ла признана, и механика материальна

504404

Индивидуальный кабинет
Лектор. Математика
1914

XXVIII

ОБЩЕЕ
ПЕРВОГО СПОСОБА ЯКОБИ
ИНТЕГРИРОВАНИЯ ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНОГО УРАВНЕНИЯ
с частными производными первого порядка одной
неизвестной функции.

Н. Н. Салтыкова.

ХАРЬКОВЪ.
Парова Типография и Литография Зельберберг
(Рыбаков улица, дома № 50-51)
1898.

27 110

8003

Н. Салтыковъ.

ПРЕПОДАВАНІЕ МАТЕМАТИЧЕСКИХЪ НАУКЪ
во французскихъ
среднихъ учебныхъ заведеніяхъ.

Печать А.А.Сидоровъ Москва
1914.

Пшеборський Антоній-Боніфацій Павлович (1871-1941)

Математик, ректор Харківського університету (1921-1922).

У 1922 р. переїхав до Польщі, куди був запрошений на посаду професора кафедри математики Віленського університету. Працював у Варшавському університеті, де очолював кафедру теоретичної механіки. На цій кафедрі, яка була перетворена на факультет теоретичної механіки, А.П. Пшеборський викладав лекції з аналітичної та теоретичної механіки, проводив практичні заняття і семінари з цих дисциплін. Також читав курс з динаміки твердих та рідких тіл. Одночасно у 1922–1932 рр. А.П. Пшеборський викладав аналітичну геометрію, диференційне та інтегральне числення на інженерно-будівельному відділенні та у 1924–1934 рр. – теоретичну механіку на хімічному відділенні Варшавського політехнічного інституту.

Виставка присвячена А-Б. П. Пшеборському

http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/exhibitions_2021/Psheborsky.pdf

Ректори Харківського університету (1805-2014)

<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/11761>

Воробйов Володимир Петрович (1876-1937)

Видатний анатом, професор Харківського університету. Закінчив Харківський університет. Заснував велику школу функціональної динамічної анатомії і створив у Харкові перший у світі «Музей становлення людини». Запропонував нову методику бальзамування людських тіл і у 1924 році бальзамував тіло В. І. Леніна. За ініціативою В.П. Воробйова було збудовано морфологічне відділення (тепер головний корпус Харківського національного медичного інституту), організовано Український інститут експериментальної медицини імені І.І. Мечникова.

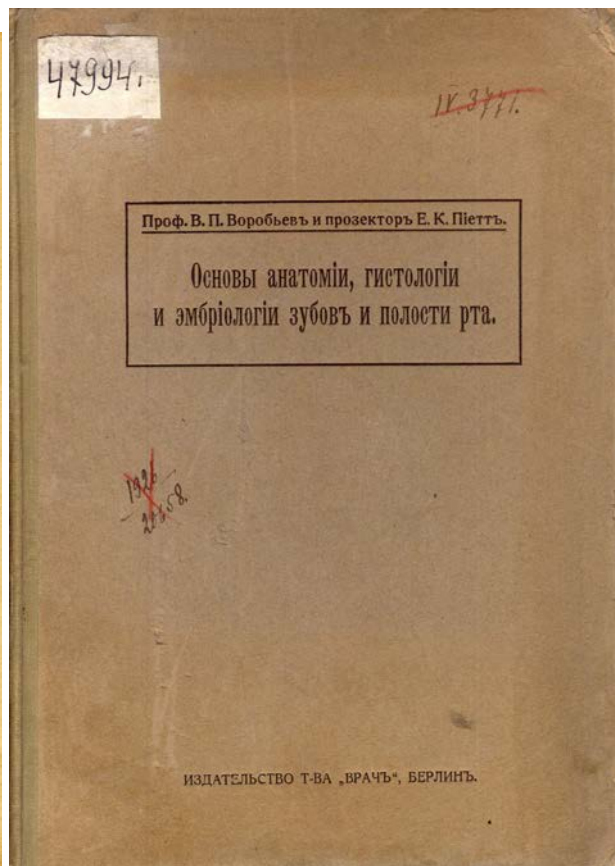
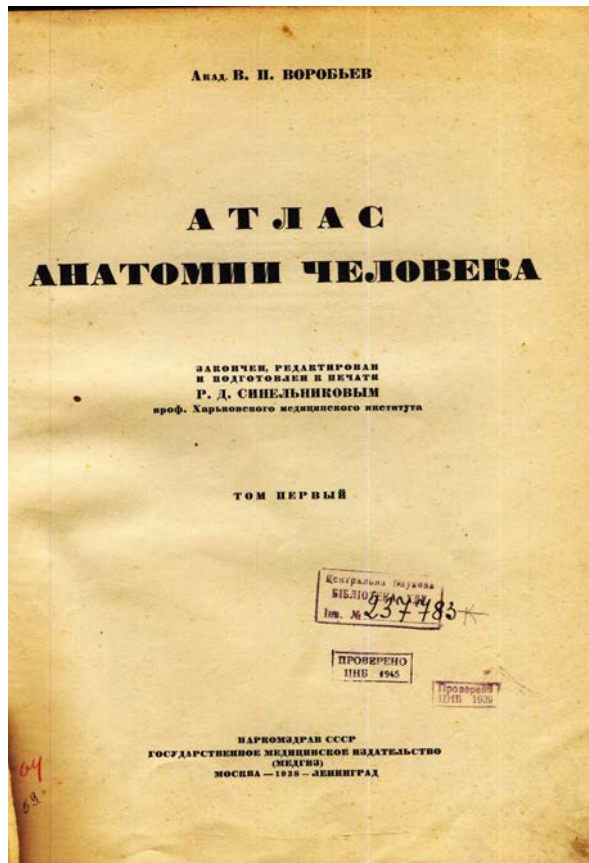
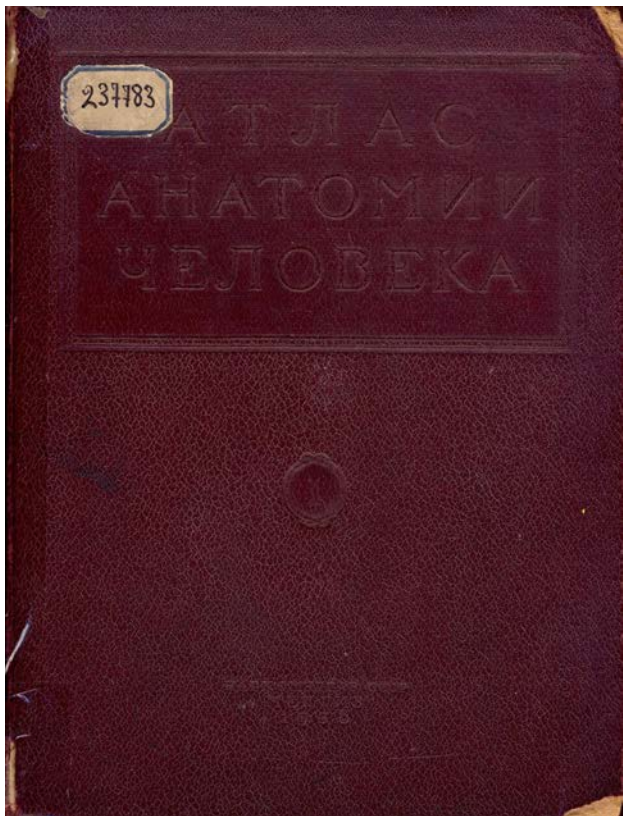
У 1919-1921 рр. проф. В.П. Воробйов тимчасово працював у Болгарії, де створив кафедру анатомії в Софійському університеті. Читав там лекції з анатомії. Там же заснував анатомічний музей.

Воробьев В.П. К вопросу о русской анатомической номенклатуре / В.П. Воробьев // Сборник трудов в честь сорокалетия врачебной и учебно-ученой деятельности профессора Императорского Харьковского университета Сергея Александровича Попова. 1872–1912. – X. : Печатное дело, 1913. – С. 27–33 <http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/1006>

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'V.P. Vorobiov'.

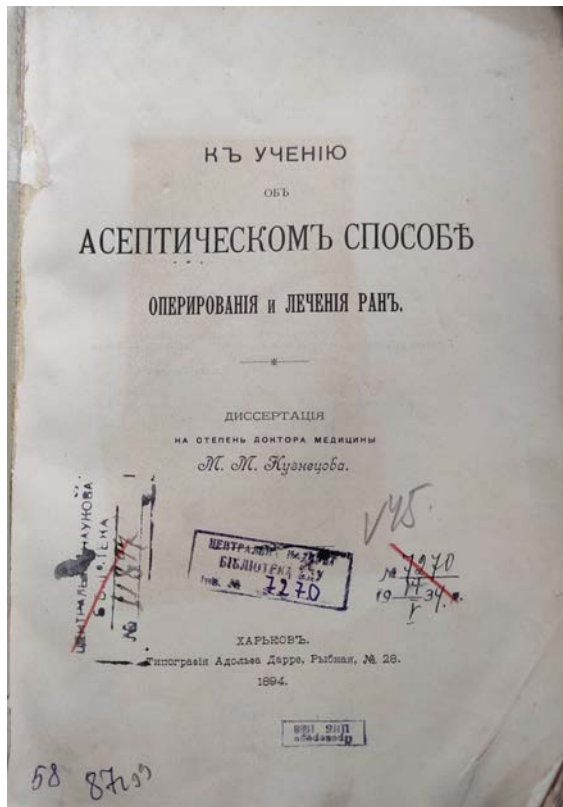
В.П. Воробйов є автором п'ятитомного “Атласа анатомии человека” (1938-1942; 1946-1948). У ЦНБ зберігаються I та IV том.

Кузнецов Михайло Михайлович (1863-1913)

Лікар-хірург, професор Харківського університету. Навчався на медичному факультеті Харківського університету.

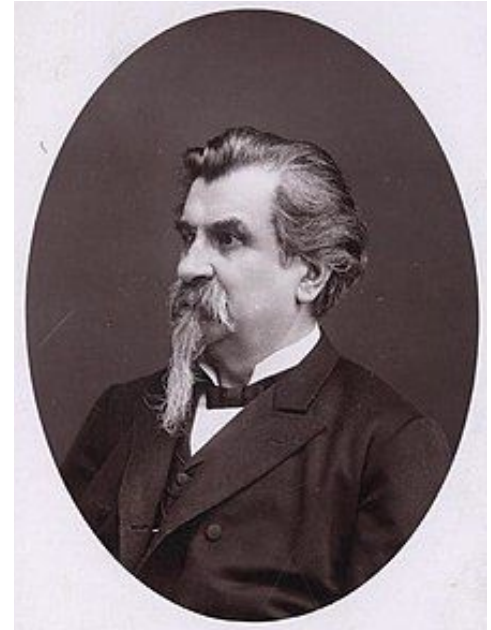
У 1902 році був призначений професором на кафедрі факультетської хірургічної клініки Варшавського університету. Працював у хірургічних клініках Праги, Польщі, Відня.

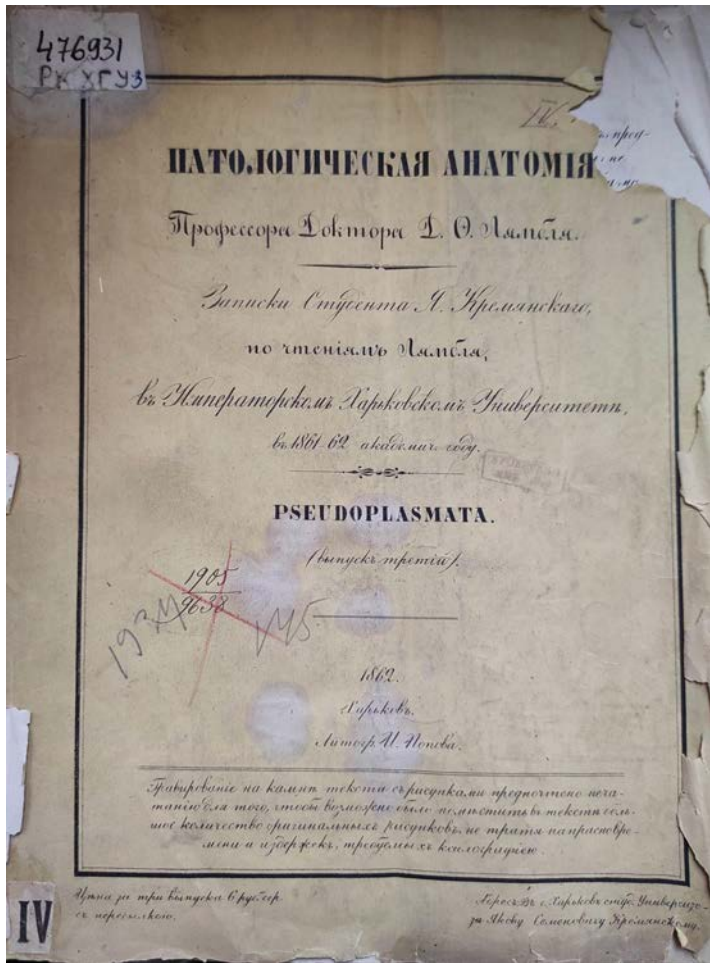

Лямбль Душан Федорович (Вілем Душан) (1824-1895)

У 1860 р. до Харкова переїхав Д.Ф. Лямбль. У Харківському університеті він обійняв посаду професора кафедри нормальної анатомії, з 1867 р. — кафедри патологічної анатомії, завідував терапевтичною клінікою. Д. Ф. Лямбль заснував на кафедрі патологічної анатомії музей. Найбільш значний внесок він зробив у паразитологію як першовідкривач простішого паразита людини, який зараз носить ім'я вченого — *Lambliа intestinalis*.

У 1871 р. учений переїхав до Варшави, де був призначений професором терапевтичної факультетської клініки Варшавського університету.

У 1861-1865 рр. він видав перший підручник з патологічної анатомії в Російській імперії - «Патологическую анатомию». У ЦНБ зберігаються 4 вип.

Патологическая анатомия : [в 4 вып.] Вып.1. Osteopathologia : записки студента Я. Кремьянского по чтением Лямбля в Харьковском университете в 1861-62 академич. году / Душан Федорович Лямбль ; Запис Я. Кремьянский . – Литографированное издание [рукописное] . – Харьков : Литография И. Попова, 1861 .

У eScriptorium ЦНБ у колекції розділу “Рідкісні та цінні видання” “Видання XIX ст.” усі мають можливість ознайомитися з повними текстами деяких праць вчених Харківського університету які представлені на виставці.

<http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/9>

Виставку підготувала *Байрамова Каріна Іванівна*, зав. сектору культурно-просвітницької роботи Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна